

Aféra seržantů: Tragická epizoda v britském mandátu nad Palestinou

V bouřlivých posledních letech britského mandátu nad Palestinou vedla židovská podzemní skupina Irgun, vedená budoucím izraelským premiérem Menachemem Beginem, násilnou kampaň proti britské autoritě. Jejich operace zahrnovaly bombové útoky na arabské tržiště, cílení na britské vojenské a administrativní instalace a organizování významných únosů. Ačkoli byly poháněny nacionalistickými cíli, mnohé z těchto akcí – zejména ty cílené na civilisty nebo určené k vyvolání strachu – by byly dnes jednoznačně uznány jako teroristické činy podle široce přijímaných moderních definic.

Britské úřady reagovaly přísnými protiopatřeními, včetně zatýkání, vojenských soudů a poprav zajatých bojovníků Irgunu. Jednou z nejdůležitějších epizod v tomto období byla Aféra seržantů, která začala odsouzením tří členů Irgunu k smrti po útěku z vězení v Akko v květnu 1947. Avšalom Haviv, Meir Nakar a Jaakov Weiss byli shledáni vinnými z násilných činů proti britským silám, včetně použití výbušnin a ozbrojeného odporu, a odsouzeni k oběšení.

Únos

Navzdory rostoucím hrozbám a explicitním varováním vydaným britskou zpravodajskou službou a vojenskými úřady bylo riziko únosu operativci Irgunu často podceňováno nebo ignorováno personálem na místě. Tak tomu bylo u seržantů Clifforda Martina a Mervyna Paice, oba teprve 20 let staří a sloužící u 252. sekce polní bezpečnosti britského armádního zpravodajského sboru v létě 1947. Dne 11. července 1947 byli oba seržanti mimo službu, neozbrojení a v civilním oblečení a rozhodli se socializovat v Netanyi, pobřežním městě známém jak svou židovskou populací, tak podzemní aktivitou. Navštívili kavárnu v Netanyi a zapojili se do rozhovoru s Aaronem Weinbergem, židovským uprchlíkem a místním úředníkem v britském vojenském rekreačním táboře.

Seržantům nebylo známo, že Weinberg působil jako dvojitý agent, tajně spojený jak s Haganou, tak s Irgunem. Poté, co získal důvěru britských důstojníků, Weinberg nahlásil své setkání se seržanty vedení Irgunu. Organizace rychle zmobilizovala tým, aby na základě této informace jednal. Operaci vedl Benjamin Kaplan, zkušený operativní pracovník Irgunu, který byl dříve osvobozen během dramatického útěku z vězení v Akko – právě ten nájezd, za který nyní tři členové Irgunu čekali na popravu.

Když Martin a Paice opouštěli kavárnu, byli přepadení a uneseni jednotkou Irgunu. Byli převezeni na skryté místo: diamantovou brusírnou v Netanyi, přeměněnou na provizorní zadržovací zařízení. Tam byli uvězněni v těsné, vzduchotěsné podzemní cele, udržovaní osmáct dní omezenou zásobou lahvového kyslíku, jídla a vody. Fyzické podmínky byly pochmurné, ale prvek psychologické války byl stejně silný: únos byl záměrnou taktikou na-

vrženou k tomu, aby přinutila britské úřady přehodnotit plánované popravy vězňů Irgunu. V tomto smyslu byl únos jak odvetnou hrozbou, tak strategickým aktem páky.

Vyjednávání o rukojmích

Motivem Irgunu bylo použít seržanty jako vyjednávací čipy k zastavení popravy tří militantů Irgunu – Avšaloma Haviva, Meira Nakara a Jaakova Weisse – kteří byli zajati během útěku z vězení v Akko v květnu 1947. Ti tři byli odsouzeni za nelegální držení zbraní a úmysl způsobit škodu a jejich tresty smrti byly potvrzeny britskými úřady 8. července. Irgun vydal veřejnou hrozbu: pokud popravy proběhnou, Martin a Paice budou v odvetě oběšeni.

Jak se zprávy o únosu šířily, snahy o zajištění propuštění seržantů zesílily. Dne 17. července britští poslanci Richard Crossman a Maurice Edelman veřejně apelovali na jejich svobodu, k nimž se připojily další významné osobnosti a soukromí občané. Otec Mervyna Paice napsal srdečný dopis Menachemu Beginovi, prosící o život svého syna. Dopis se k Beginovi dostal prostřednictvím poštovního pracovníka spojeného s Irgunem, ale Begin odpověděl chladně prostřednictvím rozhlasového vysílání na tajné rozhlasové stanici Irgunu *Kol Tsion HaLokhmet*, kde prohlásil: „Musíte apelovat na svou vládu, která žízni po ropě a krvi.“

Mezitím britské zpravodajské a bezpečnostní služby zahájily intenzivní operaci k nalezení a osvobození rukojmích. Na základě tipu prohledaly diamantovou brusírnu v Netanyi, ale mise selhala. Seržanti byli drženi v skryté vzduchotěsné podzemní cele – detail, který činil čichací psy a standardní vyhledávací techniky neúčinnými.

Tváří v tvář eskalujícímu tlaku veřejných apelů, morální váze potenciální odvety a nepopíratelné naléhavosti situace britské úřady stály pevně. Dodržující svou dlouhodobou politiku odmítání vyjednávání s teroristy, rozhodly se provést popravy podle plánu. Dne 27. července Palestinská vysílací společnost oznámila, že Haviv, Weiss a Nakar budou popraveni 29. července. Dne 29. července 1947 byli Haviv, Nakar a Weiss oběšeni ve vězení v Akko.

Vraždy a jejich děsivý důsledek

Rozzuřený popravami Menachem Begin nařídil okamžité zabití Martina a Paice. Večer 29. července byli seržanti popraveni v tom, co lze popsat pouze jako záměrně krutý a symbolický akt. Operativci Irgunu použili klavírní drát k provedení oběšení. Tato metoda zajistila pomalou a agonizující smrt – ponurý kontrast k rychlému pádu britského šibenice. Metoda byla zvolena jako přímý protiklad k britskému stylu popravy – akt vypočítané brutality určený k vyslání zprávy.

Po vraždách Irgun přemístil těla do odlehlého eukalyptového háje poblíž Netanyi. Tam byla těla zavěšena na stromech, tváře pokryté obvazy, košile částečně svlečené a umístěné tak, aby zdůraznily jejich zranitelnost a ponížení. Aby se zesílil šok a odradilo od rychlého nalezení, Irgun umístil kontaktní minu pod tělo seržanta Martina. Tento dodatek proměnil místo objevení v smrtící past.

Finálním aktem této propagandisticky řízené operace byla manipulace s médii. Irgun anonymně kontaktoval noviny v Tel Avivu a poskytl polohu těl. Dne 31. července britští vojáci

doprovázení novináři objevili těla. Scéna byla hrůzná: zčernalá, zakrvácená těla seržantů se houpala na stromech, s připnutými komuniké Irgunu obviňujícími muže z „protižidovských zločinů“. Kapitán D.H. Galatti po prozkoumání oblasti začal stahovat tělo Martina pomocí nože připevněného na tyči. Když tělo spadlo, mina explodovala, rozmetala Martinovo tělo, zmrzčila Paiceovo a zranila Galattiho na obličeji a rameni. Děsivé obrázky zachycené tiskem šokovaly svět.

Globální odsouzení a násilné odvety

Poprava seržantů Clifforda Martina a Mervyna Paice Irgunem vyslala šokovou vlnu odporu přes Británii a dál. Děsivá povaha vražd, kombinovaná s jejich symbolickým načasováním a neomluvitelným postojem Irgunu, vyvolala široké odsouzení napříč politickými, mediálními a veřejnými sférami.

V britském tisku byla reakce rychlá a ostrá. The Times zachytil národní náladu v silném úvodníku, kde uvedl:

„Je obtížné odhadnout škodu, kterou způsobí židovské věci nejen v této zemi, ale po celém světě chladnokrevná vražda dvou britských vojáků.“

Podobně The Manchester Guardian odsoudil vraždy jako jedny z nejodpornějších činů v historii moderního politického násilí, srovnávající je s nacistickými zvěrstvy.

V Británii se backlash rozšířil za rétoriku. Během srpnového bankovního víkendu v roce 1947 propukla vlna antisemitských nepokojů v několika městech. Liverpool, Londýn, Manchester a Glasgow zažily útoky na židovské podniky, domy a synagogy. Okna byla rozbita, budovy vypleněny a židovské komunity obtěžovány v tom, co se stalo nejhorším antisemitským násilím v Británii za desetiletí. Objevily se graffiti s mrazivými slogany jako „Židovští vrazi“ a „Hitler měl pravdu“.

Mezitím v Palestině byla reakce zcela odlišná. Irgun, daleko od vyjádření lítosti, se vraždami pyšnil a vykresloval je jako oprávněný akt válečného odporu. Ve svém podzemním tisku publikovali odvážná prohlášení jako:

„Neznáváme jednostranné zákony války.“

Toto prohlášení odráželo širší ideologickou pozici Irgunu: že Británie nemá morální autoritu prosazovat zákony nebo diktovat podmínky zapojení. Pro ně oběšení seržantů nebylo zločinem, ale vypočítaným aktem odstrašení a vzdoru – odpovědí na to, co vnímali jako britskou útlak a nespravedlnost. V tomto rámování nebyla morální legitimita definována mezinárodním právem nebo univerzálními principy, ale vnímanou spravedlností jejich národního boje. Tato forma uvažování – vykreslování násilných odvet jako aktů odporu proti nelegitimní okupační moci – nachází ozvěny v rétorice pozdějších militantních hnutí, jako je Hamás, který podobně ospravedlňuje násilí jako obrannou akci proti tomu, co vnímá jako cizí dominaci a systémovou nespravedlnost.

Přestože akce Irgunu získaly obdiv v některých sionistických kruzích jako projevy nekompromisní národní odhodlanosti, vyvolaly také hluboký morální neklid v širší židovské komu-

nitě a rozhořčení v zahraničí. Mezinárodní názor, zejména v Británii a Spojených státech, se ostře obrátil proti sionistické věci, kterou mnozí nyní spojovali s terorismem spíše než s osvobozením. Aféra seržantů tak odhalila nebezpečný paradox, který nadále pronásleduje nacionalistická a povstalecká hnutí: že stejné akce považované za hrdinské činy odporu jednou stranou mohou být vnímány jako neobhájitelné zvěrstva druhou. Toto prohlášení odráželo širší ideologickou pozici Irgunu: že Británie nemá morální autoritu prosazovat zákony nebo diktovat podmínky zapojení. Pro ně oběšení seržantů nebylo zločinem, ale vypočítaným aktem odstrašení a vzdoru – odpovědí na to, co vnímali jako britskou útlak a nespravedlnost.

Dědictví a historický význam

Aféra seržantů znamenala definitivní zlom v rozpadu britské vlády nad Palestinou. Jen několik měsíců po brutálních vraždách seržantů Clifforda Martina a Mervyna Paice britská vláda formálně informovala Organizaci spojených národů o svém záměru ukončit mandát. Desetiletí administrativní zátěže, eskalujícího násilí a rostoucích politických nákladů učinily pokračující kontrolu neudržitelnou. Kampaň Irgunu – vyvrcholivší veřejnou popravou britských vojáků – nejen zasáhla hluboce britskou morálku, ale také demonstrovala limity imperiální moci tváří v tvář neúnavnému povstání a mezinárodnímu dohledu.

V listopadu 1947 hlasovala Organizace spojených národů o plánu rozdělení, který by rozdělil Palestinu na oddělené židovské a arabské státy, s Jeruzalémem pod mezinárodní kontrolou. Návrh přidělil přibližně 55 % půdy židovskému státu, přestože Židé tvořili jen asi jednu třetinu populace v té době a legálně vlastnili jen 7 % území. Rozhodnutí bylo přijato s nadšením mezi mnoha Židy a zuřivým odmítnutím arabskými státy a palestinským arabským vedením, čímž připravilo půdu pro občanský konflikt a nakonec plnohodnotnou válku.

Žádný vládnoucí britský monarcha nikdy nenavštívil Stát Izrael. Ačkoli členové královské rodiny v posledních letech provedli návštěvy, královna Alžběta II., která vládla sedmdesát let, nikdy nev kročila do země – opomenutí často interpretované jako subtilní, ale trvalý projev nevyřešeného diplomatického napětí zakořeněného v bolestivých posledních letech britské vlády.

Aféra seržantů tak stojí nejen jako moment šokujícího násilí, ale také jako historický zlom – kde se impérium zhroutilo, diplomacie selhala a začala nová, nestálá kapitola v dějinách Blízkého východu.

Reference

- Bell, J. Bowyer. *Terror Out of Zion: The Fight for Israeli Independence*. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers, 1996.
- Horne, Edward. *A Job Well Done: A History of the Palestine Police Force, 1920–1948*. Palindia Press, 1982.
- Morris, Benny. *Righteous Victims: A History of the Zionist-Arab Conflict, 1881–1999*. New York: Vintage Books, 2001.

- Segev, Tom. *One Palestine, Complete: Jews and Arabs Under the British Mandate*. New York: Henry Holt and Company, 2000.
- The Times (London). "The Hanging of the Sergeants." July 31, 1947.
- The Manchester Guardian. "Political Terror and the British Response." August 1, 1947.
- United Nations General Assembly. *Resolution 181 (II): Future Government of Palestine*. November 29, 1947.
- BBC News. "British Jews Targeted in 1947 Riots after Palestine Killings." July 31, 2017.
- Israel Ministry of Foreign Affairs. *The Story of the Jewish Undergrounds*.
- Gilbert, Martin. *Israel: A History*. New York: Harper Perennial, 2008.